

Kalapis Zoltán: Balladaénekesek, mesemondók, vásárosok.

Kalapis Zoltán a jugoszláviai magyar néphagyományok fárdhatatlan nyomravezetője. A művelődéstörténeti, néprajzi szemléletű és igényű író érdeklődésével kutat a balladai történetek, mesemondók után. Felkelti a figyelmét a vásáros forgataga éppen úgy, mint Bartók Béla bánati és szerbiai kapcsolatai. Ebben a kötetében négy gazdag tartalmú írásával hívja fel sajátos írói szemléletére a figyelmet s kiemel a múltból olyan eseményeket, személyeket, felszínre hozza a népelet forgatagának megnyilatkozásait, amelyek lényeges építőkövei a jugoszláviai magyarság etnográfiajának és folklórijának. Ő szerényen csak „népismereti riportoknak” nevezi írásait.

Az első „riportban” a magát feladó gyilkos legény balladájának egy észak-bánati változatát, ill. a ballada cselekményének történeti hitelességét tárja fel. Hasonló tárgyú a második „riport”, amelyben néhány törökbecsei balladával ismert meg, s a törvénytörési iratok gondos tanulmányozásával, a még élő tanúk, szereplők megkérdezésével mondja el, hogy mi okból szürtak le néhány legényt s a tragédia miképpen ötvöződött bele a népballadába. A harma-

dik „riportban” Kálmány Lajos mesemondója, Borbély Mihály életének, családjának történetét írta meg. Még beszélhetett olyan személyekkel, akik ismerték Borbély Mihályt, családi köréhez tartoztak. A negyedik „riport” a híres debelyácsi (Torontál-vásárhely) vásár szervezőténék, mozgalmaságának, messze földről megjelenő árusainak, a falu településtörténetének bemutatása. A vásárokkal foglalkozó magyar irodalom kiemelkedő írása ez a „riport”.

Innen, Magyarországról is körültekintő figyelemmel kell kísérnünk Kalapis Zoltán irodalmi munkásságát, könyveit, amelyekben az író vetekszik az etnográfussal, a tudományos érték a honismereti tájékoztatással. Kalapis Zoltán mindenképpen új hangú és igényű írója nemcsak a Vajdaságnak, hanem a magyar nyelvterület minden tájának. A könyvben közölt fényképek is ezt a véleményünket húzzák alá. Sajnálatos, hogy a könyv hiányzik a hazai könyvkereskedésünk polcáról.

(Fórum Kiadó, Újvidék, 1980. 188. l.)

GUNDA BÉLA

Kunffy Lajos: Visszaemlékezéseim

Nagy türelme van a sokat megélt embernek. Akkor is, ha fiatal korában türelmetlen vágy hajtotta széles határokon túlra. Csak legyen állhatatos hallgatója, akinek egy történet fonalán felgombolyítja egész élete szövevényét.

Kunffy Lajos festőművészt alig akadt, aki nem bácsizta, ha szokásába illő rend szerint bejött Kaposba Somogytúrról dolgai után látni. Hét év híján száz évet élt meg, melyben nem volt kárba vesztett idő, meglehet veszteségei szorongatták néhányszor szívét. Csoda, hogy mily bölcs egyszerűséggel lát rá életére. Pedig az élet sűrűjében járt. Útja szülőfalujától, a somogyi Orcitól nagy ívben és résztgazdagdon szétterezik Európán, és Somogytúron záródik.

Szerény volt, de nem állhatta, hogy szóvá ne tegye, ha beszélgetésbe illő volt, hogy is volt az amikor Ferenc Jóska gratulált neki, milyen kincseket látott Tuniszban, milyen megbízásban közvetített Poincaré és Károlyi Mihály között. Mindig meglepte partnereit azzal az elszólással, mely egy gazdag életet sejtetett. Más vo-

natkozásban gazdagot, mint ami a festményei sora előtt szembetűnik. Képeiből azt hihetnénk, csak az érzékeivel volt nyitott világjártában, hisz impresszionista művész. Beszéde magasfokú tudatos szemléletű embert mutat. Erre figyelte rá Gönczi Ferenc, majd Takáts Gyula, a kaposvári múzeum első igazgatói, és komolyan kérték a festőt, írjon krónikát életéről. Tudni kell, hogy szokatlan nagylelkűséggel Kunffy Lajos élete főműveit ajándékozta a múzeumnak, olyan szándékkal, hogy így sokakat tesz gazdaggá. Úgy gondolta a művész, így elszámolt életéről a becsület és kötelesség nevében.

Vonakodott attól, hogy magáról írjon. Nem az írás esett nehezebbre, hisz jogvégtett ember volt, emellett művészeti szaklapokban érvelt valaha az új művészetért. Önhittségnek tartotta személyével előhozakodni. Ambíciói a művészet időtlenségébe vezették. Imponáló személyi tulajdonságai miatt a közéletben is hasznossá tette magát, de hivatalt nem vállalt sikeres működése ellenére sem. Kényes politikai hely-